

روایت جعفر خیرخواهان از ریشه‌های ناکامی در تحقق سند چشم‌انداز

نفت مسیر ما را عوض کرد

الهام یوسفی

روزنامه‌نگار

◀ در دو سال پایانی دولت اصلاحات سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی در افق ۱۴۰۴ ابلاغ شد. در این سند آمده است که جامعه ایرانی در افق این چشم‌انداز چنین ویژگی‌هایی خواهد داشت: توسعه یافته، متناسب با مقتضیات جغرافیایی و تاریخی خود با تکیه بر اصول اخلاقی و اسلامی ملی و انقلابی با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی و آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت حقوق انسان‌ها و بهره‌مندی از امنیت اجتماعی. در این متن کلمه توسعه وجود دارد. چه شد که ما در نهایت به جایی رسیدیم که در برنامه ششم و هفتم از کلمه توسعه استفاده نمی‌شود. شما در آن زمان چه برآیند و تصویری از این سند داشتید؟

سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ متنی عجیب است؛ بیانگر مسیری که کشور باید پیش برود. اما قرار بود گام‌های رسیدن به این هدف در هر برنامه پنج ساله بعد از آن برداشته شود. اما دریغ و عجیب که اولین برنامه مرتبط با سند چشم‌انداز در افق ۱۴۰۴ یعنی برنامه چهارم به محاق رفت. دولت بعد یعنی دولت احمدی‌نژاد برنامه چهارم را که بر مبنای سند چشم‌انداز نوشته شده بود، یک سند غربی و آمریکایی خواند و آن را کنار گذاشت، آن هم سندی که همه فرآیندهای قانونی در کشور را طی کرده و به سند قانونی تبدیل شده بود.

پنابراین چطور می‌توانست یک سند قانونی در جمهوری اسلامی ایران، یک متن غربی باشد؟ دلیل هرچه بود، رقابت بود با هر چیز دیگر، در نهایت کشور دقیقاً دو سال بعد از تصویب سند چشم‌انداز کاملاً از مسیر حرکت در این سند متوقف شد. با جعفر خیرخواهان، اقتصاددان و یکی از مترجمان برجسته کتاب‌های توسعه در ایران درباره دلایل نظری و تاریخی تدوین این سند، شکست ما در پی گرفتن آنها و تجربه دیگر کشورها در این باره گفت‌وگو کرده ایم.